

4.12.2019

Lausunto: UTP 8/2015 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen osallistuminen EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon (EUNAVFOR MED) Välimerellä laittoman ihmissalakuljetuksen torjumiseksi

Lausunnon antaja: Lääkärit Ilman Rajoja

Lääkärit Ilman Rajoja

Lääkärit Ilman Rajoja (Médecins Sans Frontières, MSF) on kansainvälinen sairaanhoitoon erikoistunut avustusjärjestö. Annamme sairaanhoitoa aseellisten konfliktien, epidemioiden ja luonnonkatastrofien uhreille ja niille, jotka eivät pääse terveydenhuollon piiriin. Lääkärit Ilman Rajoja toimii yli 70 maassa maailmanlaajuisesti, ja hoidamme miljoonia potilaita vuosittain.

Lääkärit Ilman Rajoja on puolueeton, neutraali ja riippumaton järjestö. Hoidamme suurimmassa tarpeessa olevia ihmisiä riippumatta potilaan etnisestä taustasta, uskonnosta, sukupuolesta tai poliittisesta vakaumuksesta. Toimintamme perustuu humanitaarisiin periaatteisiin ja lääketieteen etiikkaan.

Lääkärit Ilman Rajoja hoitaa pakolaisia ja siirtolaisia osana useita projekteja. Välimerellä olemme toimineet vuodesta 2015 ja pelastaneet siitä lähtien yli 80 000 ihmistä. Toimimme myös Libyassa, jossa muun muassa annamme sairaanhoitoa pidätyskeskuksiin suljetuille siirtolaisille.

Lääkärit Ilman Rajoja ja SOS MEDITERRANEE suorittavat tällä hetkellä etsintä- ja pelastustehtäviä Ocean Viking -aluksella keskisellä Välimerellä. Yhteensä olemme elokuusta lähtien pelastaneet 1030 ihmistä – lähes yhtä monta siirtolaista on kuollut Välimerellä tämän vuoden aikana.

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto otsikossa mainitussa asiassa ja lausumme kunnioittavasti seuraavaa.

Lisätiedot:

Kaisa Väkiparta, viestintäpäällikkö
kaisa.vakiparta@laakaritilmanrajoja.fi
044 709 1048

Kestävä ratkaisu Välimeren siirtolaistilanteeseen

Humanitaarisena järjestönä Lääkärit Ilman Rajoja haluaa painottaa Välimeren siirtolaistilanteen suhteen seuraavia asioita:

1. **Kenenkään ei pidä kuolla yrityksessään hakea turvaa.**
 - a. EU-maiden on varmistettava, että Välimerellä on riittävä ja tehokas etsintä- ja pelastustoiminta.
 - b. Etsintä- ja pelastustoiminnan tulee noudattaa kansainvälisiä sopimuksia. Ihmisiä kohdellaan humanisti ja heidän ihmisarvoaan kunnioitetaan, eikä väkivaltaa käytetä.
 - c. Järjestöjen ja siviilien etsintä- ja pelastustoimien kriminalisointi lakkaa.
2. **Pelastettujen ihmisten on päästävä asianmukaisesti turvallisiin satamiin.**
 - a. Aidosti turvalliset satamat nimetään nopeasti kunnioittaen mereltä pelastettujen ihmisten oikeuksia, turvallisuutta, ihmisarvoa ja suojelun tarvetta.
 - b. Luodaan luotettavia, ennakoitavia ja pysyviä turvallisia satamia ja jaetaan vastuu pelastettujen ihmisten huolenpidosta.
 - c. Kaupallisten alusten meripelastusta tuetaan päästämällä ne turvallisiin satamiin. Ne eivät luovuta pelastettuja ihmisiä Libyan viranomaisille.
 - d. Pelastetut ihmiset saavat riittävän hoidon pelastusaluksella ja sen jälkeen.
3. **Siirtolaisten perusoikeudet toteutuvat ja ketään ei palauteta Libyaan.**
 - a. Ketään kansainvälisiltä vesiltä pelastettua ihmistä ei palauteta Libyaan. Meripelastuksen koordinaatiokeskukset priorisoivat pelastustehtävät.
 - b. Ihmisten oikeutta hakea kansainvälistä suojelua kunnioitetaan. Hakemus käsitellään yksilöllisesti. Ihmisiä kohdellaan humanisti ja heille tarjotaan välittömästi ruokaa, vettä, suojaa ja sairaanhoitoa.
 - c. Evakuointeja Libyasta ja uudelleensijoituksia Eurooppaan lisätään.
 - d. Siirtolaisille luodaan turvallisia ja laillisia reittejä hakea kansainvälistä suojelua.

Operaatio Sophia

Välimerellä on kuollut tänä vuonna yli 1000 ihmistä. Vaikka tulijoiden määrä on vähentynyt viime vuosina, Välimeren ylityksestä on tullut entistä vaarallisempi. EU-maiden on palattava viipymättä Välimerelle etsintä- ja pelastustehtäviin. Tällä hetkellä valtioiden puutteellisia toimia pyritään paikkaamaan järjestöjen toimesta, mutta se ei yksin riitä.

Järjestöjen etsintä- ja pelastusalueiden toimintaa on kriminalisoinnin ja satamiin pääsyn estämisen myötä vaikeutettu merkittävästi. Ocean Viking -aluksemme on suorittanut ensimmäiset pelastustehtävät vain tuntien kuluessa etsintä- ja pelastusalueelle saapumisen jälkeen. Tämä osoittaa, että **etsintä- ja pelastusaluksia ei ole alueella riittävästi**, vaan aluksia tarvitaan kiireellisesti lisää. **Jokainen turha kuolema olisi estettävissä riittävällä etsintä- ja pelastustoiminnalla.**

EU-maiden on löydettävä yhteinen, ennakoitava ja toimiva ratkaisu mereltä pelastettujen ihmisten turvalliseen satamaan saattamiseksi. **On ensisijaisen tärkeää, että laivalle pelastetut ihmiset pääsevät viivytyksettä lähimpään turvalliseen satamaan.** Pitkä odottelu Välimerellä pahentaa haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tilannetta, sillä merellä voidaan taata vain aivan välttämättömin sairaanhoito. Mereltä pelastettujen ihmisten joukossa on ollut raskaana olevia naisia, pieniä lapsia ja haavoittuneita miehiä.

Etsintä- ja pelastustoimien jatkuvuuden turvaamiseksi olisi tärkeää, että alus pääsisi aina lähimpään turvalliseen satamaan palatakseen mahdollisimman nopeasti takaisin etsintä- ja pelastusalueelle.

Humanitaarisena järjestönä Lääkärit Ilman Rajoja ei kuitenkaan ota kantaa siihen, miten EU-maat parhaiten järjestävät toimivat etsintä- ja meripelastustehtävät. Emme näin ollen ota kantaa operaatio Sophian (EUNAVFOR MED) jatkamiseen tai Suomen rooliin operaation käytännön toteutuksessa.

Yhteistyö Libyan rannikkovartioston kanssa

Kiitämme sitä, että palautuskielto Libyaan on ulkoministeriön muistiossa (1_Liiteasiakirja_ulkoministeriön_muistio_19_11_2019) huomioitu. Arvostamme myös sitä, että Suomi osallistuu Libyaasta evakuoitujen pakolaisten uudelleensijoittamiseen.

Muistiossa todetaan, että Libyan rannikkovartioston kouluttaminen ja laivaston kapasiteetin kasvu paikkaavat operaatio Sophian merellisten kykyjen puuttumista. Myös Suomi on tukenut Libyan rannikkovartioston koulutusta 60 000 euron vapaaehtoisavustuksella.

Ketään ei pidä palauttaa Libyaan. Libya ei voida pitää turvallisena maana siirtolaisille. Lääkärit Ilman Rajoja työskentelee pidätyskeskuksissa ja olemme raportoineet niiden epäinhimillisistä, terveydelle ja hengelle vaarallisista oloista. Vaadimme siirtolaisten evakuoimista Libyan pidätyskeskuksista. Tänä vuonna vain 2100 siirtolaista on evakuoitu Libyaasta. Samaan aikaan **Libyan rannikkovartiosto on palauttanut Välimereltä yli 8600 ihmistä takaisin Libyaan.**

EU-maat ovat vastuussa näistä palautuskiellon vastaisista palautuksista Libyan viranomaisille suunnatun tukensa vuoksi.

Olemme nähneet käytännössä, miten epäjärjestelmällistä EU:n ja Libyan viranomaistoiminta on meripelastuskysymyksissä. On selvää, että valtiot eivät aseta velvollisuuttaan ihmishenkien pelastamisesta etusijalle.

Noudatamme tarkkaa protokollaa meripelastustehtävissä. Ilmoitamme aina meripelastustehtävien aloittamisesta ja lopettamisesta Libyan viranomaisille. Pyydämme nimeämään turvallisen sataman. Libya jättää usein vastaamatta pyyntöihimme, ja kun saamme vastauksen, laiva pyydetään ohjaamaan Libyan satamiin. Palautuskielto estää meitä

Lisätiedot:

Kaisa Väkiparta, viestintäpäällikkö
kaisa.vakiparta@laakaritilmanrajoja.fi
044 709 1048

toimimasta niin: me emme palauta ketään Libyaan, eikä kenenkään muunkaan tulisi niin tehdä. On ilmeistä, että EU-maiden toiveet siitä, että Libya voisi vastata meripelastustehtävistä tai niiden koordinoinnista, eivät toteudu.

EU on tukenut Libyan pelastuskoordinaatiokeskusta, mutta keskus ei kykene tai halua vastata pelastustehtävien koordinoinnista tai ohjata pelastusaluksia turvalliseen satamaan. EU-maiden on varmistettava, että Libyan meripelastusten koordinaatiokeskus (Libyan Joint Rescue Coordination Centre, JRCC) toimii asianmukaisesti.

Jos operaatio Sophiiaa jatketaan, on erittäin tärkeää jatkaa Libyan rannikkovartioston seuraamista ja varmistaa, että ketään ei palauteta kansainvälisten sopimusten vastaisesti Libyaan.

Mikäli operaatio Sophian puitteissa palautetaan operaation merellinen toiminta, tulee varmistaa etsintä- ja meripelastustoimien riittävä taso ja lopettaa palautukset Libyaan. Ihmisten oikeus hakea kansainvälistä suojelua ja saada sairaanhoitoa on turvattava.

Kunnioittavasti,

Kaisa Väkiparta
Lääkärit Ilman Rajoja

Lisätiedot:

Kaisa Väkiparta
Viestintäpäällikkö, Lääkärit Ilman Rajoja
kaisa.vakiparta@laakaritilmanrajoja.fi
044 709 1048